

A projekt keretében beszerzett ELA kommunikációs eszköz alkalmazása autista gyermekeknél és fiataloknál

Az ELA (Everyday Life Activities) programot egy osztrák szakember, Jacqueline Stark hozta létre. A projektum ötlete, hogy az átfogó nyelvészeti és pszicholingvisztikai kritériumokra alapozott fényképsorozat készüljön nyelvi felmérési, nyelvoktatási és terápiás célokra. Az autizmussal élők kommunikációs fejlesztésének leghatásosabb módja az ELA terápia alkalmazása ELA kommunikációs eszköz segítségével, amely 3000 db-os képsorozatot tartalmazó program.

I. A kommunikációs eszköznek az alábbi feltételeknek kell megfelelnie a sikeres terápia érdekében, amelynek az ELA megfelel:

(Forrás: az [AOSZ információs honlapja](#))

1. Az anyagnak a használat szempontjából korlátlanak kell lennie (rajz, fénykép). Sok és sokféle objektumra van szükség ahhoz, hogy lemérhető legyen a nyelvi károsultak terápiás programjainak sikere.
2. Az anyagnak szisztematikus felépítésűnek kell lennie.
3. Az anyagoknak természetesnek kell tűnniük, a rajzokon megjelenő személyeknek és tárgyakkal felnőttek számára is alkalmasnak kell lenniük, a rajzok nem lehetnek gyerekesek.
4. Az anyagok formátuma nem lehet önkényes. Az objektumok formájának egységesnek kell lennie, meg kell felelnie olyan perszekciós szempontoknak, melyek különösen fontosak a tesztek és terápiás anyagok kidolgozásában. Nem szabad zavaró részleteket vagy irreleváns információt tartalmazniuk a képeknek.
5. A mindennapi életben a verbális és a non-verbális kommunikáció szöveg vagy diskurzus formájában történik. A mondatok nem elszigetelten hangzanak el. Az anyagnak lehetővé kell tenni a diskurzusszintű egységek szisztematikus vizsgálatát és tanítását.
6. Szisztematikus legyen a zavaró elemek kiválasztása. Sok feladat olyan természetű, hogy az utasításokat leszámítva a képen látható vizuális információ az egyedüli inger, melyeket a terapeutától kap az alany, és válaszait erre az információra kell alapoznia. Más feladatoknál a képek további támpontokat nyújtanak vizuális utalások formájában. A felhasználó szükségleteinek figyelembe vételével eltérő feladatok is kidolgozhatók. Teszthelyzetben a tesztelő személynek nem szabad beleszólnia, ugyanis a teszt eredményét befolyásolná ezzel. Oktatási vagy terápiás helyzetben a vezető beavatkozása vagy segítése fontos része a folyamat egészének.

II. Az ELA-program alkalmazhatósága

Az ELA olyan átfogó eszköz, mely alkalmas nyelvi oktatásra, terápiára és tesztelésre. A szerző maga is ajánlja autizmussal élő személyek oktatására. A képeken négy szereplő van

(férfi, nő, fiú, leány), akik vagy önmagukban szerepelnek, vagy egymással, vagy más személyekkel (pl. orvos) is kapcsolatba kerülnek.

Három típus különböztethető meg:

1. A fotón egy személy szerepel, aki valamilyen tevékenységet végez, vagy valamilyen gesztust, mimikát, érzelmkifejezést stb. használ.
2. Két, vagy három személy látható a képen, akik vagy ugyanazt, vagy különböző tevékenységet végeznek.
3. Mind a négy személy (a család) látható a képen, akik vagy közösen végeznek egy-egy tevékenységet, vagy mindenki mást-mást csinál.

A sorozat tulajdonképpen három kisebb sorozatra bontható.

- A. Az első mindennapi tevékenységet tartalmaz, melyeket általában mind a négy személy bemutat. (Pl. fogmosás, étkezés.)
- B. A második sorozatban a tevékenységeket két személy, legalább négy tárggyal mutat be. Ez lehetővé teszi az ige- és a tárgyváltozások tanítását.
- C. A harmadik sorozat pedig alkalmas arra, hogy segítségével szövegeket állítsunk elő.

A programban tizenhárom feladattípus jelenik meg, mely jól használható az autizmussal élő személyek nyelvi és kognitív képességei szerint kombinálva. Ezeken túl egy-egy adott fejlesztésben új feladatokat is bevezethetünk. E sorozat túl a nyelvi és kognitív fejlesztésen alkalmas a memória, figyelem, a munkavégzés önállóságának megsegítésére is.

Az ELA program előnyei közül kiemelendő, hogy a fotók természetes helyzetben ábrázolják a személyeket és tevékenységeket, hogy nagymennyiségű kép áll rendelkezésre, hogy egységes formátumú, így, ha valamilyen hiba fordul elő, könnyen következtethetünk arra, hogy annak mi az oka.

A nyelvi készségek számos aspektusát fejleszthetjük az ELA segítségével: gesztusok felismerését és megnevezését, összetett mondatok kialakítását, névmások használatát, szövegek előállítását taníthatjuk.

Túl a verbális kommunikációs formát használó személyeken, a nembeszélő személyeknek is sok tapasztalatot nyújthat e sorozat. Sőt, akár segítségünkre lehet a beszéd beindításában is.

A képek óriási mennyiségénél fogva pedig biztosan ki tudunk választani olyanokat, amelyek önmagukban motiváló hatásúak. Az autista személyeknek ugyanis nem csupán a kommunikáció technikáját kell megtanítanunk, de tanítanunk kell a kommunikáció „hatalmát” is. (Vagyis, hogy a kommunikáció segítségével „mozgathatja” környezetét.)

Az ELA kommunikációs eszköz segítségével az autizmussal élő gyermek és fiatal számára egy új kommunikációs terápia alkalmazásával lehetőséget teremthetünk a szocializálódásuk felé vezető úton, megkönnyítve társadalmi beilleszkedésüket.

Zalaegerszeg, 2011. április 26.